

Dyscalculie protocol Academie Tien

Schooljaar 2024-2028

Voor u ligt het dyscalculieprotocol van Academie Tien in Utrecht. Het beleid van de school is onder andere gebaseerd op het 'Protocol ernstige RekenWiskunde-problemen en Dyscalculie vo, afgekort ERWD2'. Dit protocol is bedoeld als handreiking om voor leerlingen met dyscalculie, of waarbij er ernstige reken en wiskunde problemen zijn, het onderwijs zo passend mogelijk te maken binnen de mogelijkheden van Academie Tien. Het dyscalculie protocol wordt jaarlijks geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.

Inhoud

1. Definitie en kenmerken van dyscalculie
 - 1.1 Definitie van dyscalculie
 - 1.2 Kenmerken van dyscalculie
2. Vermoedens van dyscalculie (signaleren)
 - 2.1 Stappenplan dyscalculie signalering en screeningsonderzoek.
3. Faciliteiten voor leerlingen met dyscalculie
 - 3.1 Algemeen
 - 3.2 compenseren

Bijlagen

1. Toestemming screening dyscalculie
2. Faciliteitenkaart

1. Definitie en kenmerken van dyscalculie

1.1 Definitie:

Academie Tien hanteert de definitie van dyscalculie zoals deze is geformuleerd door het protocol ERWD2. Wij spreken van dyscalculie als ernstige rekenproblemen, ondanks langdurige deskundige begeleiding en zorgvuldige afstemming, hardnekkig blijven en onveranderd blijven bestaan.

Ernstige rekenproblemen kunnen ontstaan als er onvoldoende afstemming wordt gerealiseerd tussen het (reken) onderwijs en de onderwijsbehoeften van de leerling. De kenmerken van het onderwijs sluiten dan niet of onvoldoende aan bij de (aangeboren en verworven) kenmerken van de leerling. Het onderscheid tussen dyscalculie en ernstige rekenproblemen ligt met name in de hardnekkigheid en de leerbaarheid

1.2 Kenmerken van dyscalculie:

Er wordt vanuit gegaan dat de basis van de rekenproblemen bij dyscalculie ligt in de problemen met het getalbegrip. Getalbegrip is een overkoepelende term voor verschillende aan elkaar verwante basisrekenvaardigheden. Deze rekenvaardigheden zorgen ervoor dat mensen met getallen kunnen werken en zijn de sleutel voor het kunnen rekenen. Getalbegrip is dus verantwoordelijk voor het kunnen begrijpen, vergelijken en manipuleren van hoeveelheden. Bij het rekenen spelen echter nog veel meer cognitieve factoren een rol (bijvoorbeeld het werkgeheugen, het fonologisch bewustzijn, snel benoemen en het non verbale redenerievermogen). Doordat er veel cognitieve factoren een rol spelen kan dyscalculie op veel verschillende manieren tot uiting komen. Tevens kan het op veel verschillende leeftijden tot uiting komen omdat in lager leerjaar op een andere rekenvaardigheid een beroep gedaan wordt dan in hogere leerjaren. In hogere leerjaren wordt meer een beroep gedaan op het werkgeheugen en het non verbale redenerievermogen.

Leerlingen met dyscalculie hebben daardoor problemen met onder andere:

- Het begrijpen van hoeveelheden en symbolen die de hoeveelheden representeren
- Het begrijpen van concepten als meer en minder, groter en kleiner etc.
- Het begrijpen van de volgorde van nummers.
- Het vergelijken van nummers
- Het herkennen van relaties tussen losse voorwerpen en een groep van voorwerpen
- Het manipuleren van hoeveelheden.
- Het inzicht in getallensystemen

- Het onthouden van rekenfeiten en rekenkundige benamingen
- Traag zijn bij het maken van berekeningen
- Het aanleren en automatiseren van getal en volume betekenissen gaat moeizaam.
- Het aanleren, onthouden en toepassen van oplossingsprocedures
- Het inzien van de essentie van een taak
- Het korte termijn en het lange termijn geheugen

2. Vermoedens van dyscalculie

Bij de meeste leerlingen met dyscalculie worden de leerproblemen als vroeg gesignaleerd, waardoor in de basisschoolperiode al dyscalculie wordt vastgesteld. In enkele gevallen komt het voor dat dyscalculie op de basisschool niet is herkend en/of vastgesteld. Het is hierbij van belang om dyscalculie alsnog vast te stellen, zodat de juiste ondersteuning geboden kan worden. Het ERWD adviseert om alleen in de eerste twee leerjaren van het voortgezet onderwijs onderzoek naar dyscalculie uit te laten voeren aangezien de invloed van rekenonderwijs zijn dan niet meer los te koppelen van de persoonskenmerken die de rekenontwikkeling beïnvloeden. De oorzaak en het gevolg zijn dan niet meer uit elkaar te halen waardoor een diagnose dyscalculie niet meer verantwoord is om te stellen. Om deze reden zal een screeningsonderzoek naar dyscalculie dan ook alleen in leerjaar 1 en 2 en de junioren uitgevoerd worden. Naast het screeningsonderzoek moet ook hardnekkigheid aangetoond worden. Academie Tien biedt geen specialistische en intensieve rekenbegeleiding aan om de hardnekkigheid aan te tonen. Deze begeleiding valt onder verantwoordelijkheid en bekostiging van de ouders/verzorgers.

Daarnaast kunnen vervolgopleidingen of sommige beroepen een dyscalculie verklaring als een verbodentoegangsverklaring zien waardoor een leerling niet meer de keuzevrijheid heeft die het mogelijk zou willen hebben. Ook om deze reden zijn wij zeer terughoudend in het adviseren van dyscalculieonderzoek op de leerjaren van het voortgezet onderwijs.

Mocht uit het screeningsonderzoek vervolgens blijken dat verder onderzoek naar dyscalculie aan te raden is, dan kunnen ouders een organisatie buiten school benaderen die een officieel dyscalculie onderzoek verricht. De kosten hiervan worden niet vergoed door school en worden privé bekostigd.

2. Dyscalculie screening en stappenplan

2.1 Dyscalculie screening

Wanneer komt een leerling in aanmerking voor een dyscalculie screening:

- Als bij instroom in het VO vanuit de overdracht PO-VO, bekend is dat de leerling ernstige en mogelijk hardnekkige problemen ervaart. Waarbij er intensieve ondersteuning is geweest en die de rekenontwikkeling van de leerling aantoonbaar onvoldoende voor uit helpt.
- Leerlingen in leerjaar 1 en 2 waarbij ernstige problemen zich voordoen bij alle rekenactiviteiten van de leerling. Dit kunnen ook problemen zijn op sociaal emotioneel gebied die aantoonbaar kunnen worden gelinkt aan de rekenactiviteiten.
- Junioren waarbij de rekenontwikkeling ernstig stagneert en waarbij er intensieve ondersteuning is geweest en die de rekenontwikkeling van de leerling aantoonbaar onvoldoende voor uit helpt.
- Bij leerlingen in hogere leerjaren kan meegekeken worden wat verklaringen kunnen zijn van de rekenbelemmeringen en wat de leerling nodig heeft om op rekenkundig gebied beter tot zijn of haar recht te komen (handelingsgerichte diagnostiek)

2.2 Stappenplan dyscalculie signalering en screeningsonderzoek.

Indien een leerling in aanmerking lijkt te komen voor een dyscalculie screening wordt het volgende stappenplan doorlopen. Voor leerlingen met hardnekkige rekenproblemen en/of in hogere leerjaren, kan besloten worden om de screener ook in te zetten. Niet voor doorverwijzing voor dyscalculie onderzoek, maar om handelingsgerichte adviezen te kunnen geven voor verdere begeleiding, eventueel buiten school op kosten van de ouders, indien blijkt dat de begeleiding niet binnen de school geboden kan worden.

Stap	Actie	Wie
1	Docenten geven signaal door aan de coach.	Docenten
2	Coach inventariseert de signalen en kijkt of er al eerder signalen zijn geweest over ernstige rekenproblemen bij de leerling.	Coach
2a	Indien er al vaker signalen zijn afgegeven, meldt de coach dit bij het aanspreekpunt coaching en ondersteuning	Coach
2b	Indien er nooit eerder signalen geweest zijn, neemt de coach contact op met de ouders om de signalen te inventariseren en gaat terug naar stap 2a (contact aanspreekpunt coaching en ondersteuning)	Coach
3	Aanspreekpunt coaching en ondersteuning vraagt of de coach toestemming wil vragen aan leerling en ouders om orthopedagoog in te schakelen.	Aanspreekpunt coaching en ondersteuning

4	Aanspreekpunt coaching en ondersteuning schakelt de orthopedagoog (indien toestemming) in die mee kan kijken of nadere screening wenselijk is.	Aanspreekpunt coaching en ondersteuning
5	De orthopedagoog screent het dossier en de inventarisatie signalen van de coach en geeft een terugkoppeling aan ouders, leerling en coach.	Orthopedagoog
6a	Screening is zinvol: orthopedagoog screent de leerling en koppelt de resultaten hiervan terug aan ouders, leerling en school en raadt nader extern onderzoek aan.	Orthopedagoog
6b	Onvoldoende indicaties om screeningsonderzoek uit te voeren. Orthopedagoog koppelt dit terug aan school, ouders, leerling	Orthopedagoog
7	Bij nader extern onderzoek koppelen de ouders de bevindingen terug aan de coach	Ouders
8	De coach stuurt de dyscalculie verklaring door aan de leerlingadministratie zodat deze goed gearhiveerd wordt in Magister	Coach
9	Coach koppelt de uitslag terug aan het aanspreekpunt coaching en ondersteuning die opdracht geeft om een faciliteitenkaart op te laten stellen	Coach
10	Faciliteitenkaart wordt opgesteld	Leerpleinbegeleider

Als ouders buiten school nader dyscalculie onderzoek hebben laten verrichten melden zij de uitslag bij de coach. Iedere leerling met een dyscalculieverklaring heeft recht op een aantal faciliteiten ter ondersteuning van het leerproces. De ouders/verzorgers van de leerling overhandigen de officiële verklaring aan de coach van de leerling. De coach zorgt ervoor dat de verklaring bij de leerlingadministratie komt zodat deze op een juiste manier in het digitale leerlingdossier opgenomen kan worden. De coach stelt de vakdocenten op de hoogte zodat zij weten dat de leerling dyscalculie heeft. Ook stelt de coach de leerpleinassistent op de hoogte, zodat deze de faciliteitenkaart kan maken voor de leerling. De coach gaat in gesprek met de ouders en bespreekt de compenserende maatregelen waar de leerling recht op heeft. Daarnaast kunnen ook maatwerk afspraken gemaakt worden die genoteerd worden in magister en die op regelmatige basis worden geëvalueerd met coach, ouders en leerling. De leerling moet altijd de faciliteitenkaart bij zich hebben, zodat de docenten weten dat deze leerling recht heeft op extra faciliteiten. Van leerlingen wordt verwacht dat zij eigen verantwoordelijkheid nemen in hun leerproces, met hulp van hun coach. Hierbij is het van belang dat de leerling blijft oefenen met lezen en spelling.

3. Faciliteiten voor leerlingen met dyscalculie

Per schooljaar wordt op grond van de exameneisen, opgesteld door de CvTE, bekeken of de faciliteiten nog geldig zijn voor het examen. Indien er iets verandert, betekent dit ook dat de afspraken met de leerling gewijzigd kunnen worden. De exameneisen van de CvTE zijn voor Academie Tien leidend.

De faciliteiten die hieronder beschreven worden, zijn erop gericht de leerling te ondersteunen. Er wordt op school geen remedial teaching of behandeling geboden. Indien dit wenselijk is, kan de leerling bij externe instanties worden aangemeld door de ouders. De ouders zijn verantwoordelijk voor de bekostiging hiervan.

3.1 Algemene faciliteiten

Faciliteitenkaart

Aan alle leerlingen met een officiële dyscalculieverklaring wordt een faciliteitenkaart verstrekt. Deze kaart kan door de leerling gebruikt worden om aan te tonen op welke faciliteiten hij/zij recht heeft. Ouders kunnen de dyscalculieverklaring aan de coach geven. Deze geeft een signaal aan de leerlingadministratie die de verklaring verwerken in Magister.

Studietips

De coaches, vakdocenten en Leo-docenten geven tijdens hun dagstarten en lessen studietips. Op verzoek van de leerling kan hier extra aandacht aan gegeven worden door de coach of het ondersteuningsteam op de unit.

3.2 Compenserende maatregelen

Tijdverlenging

Een leerling met dyscalculie heeft recht op maximaal 25% extra tijd bij alle schriftelijke toetsen waarbij rekenkundige vakken. Dit geldt niet voor de grote opdrachten. In de praktijk dragen docenten er zorg voor dat de leerling de toets binnen het lesuur af kan krijgen inclusief de extra tijd.

Leerlingen met een dyscalculieverklaring hebben recht op tijdsverlenging (30 minuten) tijdens het centraal schriftelijke examen.

Rekenkaarten van de CvTE

Een leerling met dyscalculie mag bij toetsen en examens gebruik maken van de rekenkaarten van de CvTE. Elk jaar checkt de examencoördinator de nieuwste versie van de rekenkaarten en geeft dit door aan de betrokken

<https://www.examenblad.nl/2026/onderwerpen/rekenkaart-centrale-examens>

Tips voor docenten

- Geef de leerling meer instructie en oefentijd
- Doe opdrachten voor, doe ze samen en laat de leerling dit ten slotte zelf doen.
- Biedt één strategie tegelijk aan, doe dit dan intensief
- Oefen expliciet de deelvaardigheden
- Beperk de momenten van zelfstandig werken
- Laat de leerling dagelijks automatiseer oefeningen doen
- Geef direct feedback, moedig aan en ben positief
- Laat het kind de rekenkaarten gebruiken
- Geef extra tijd bij toetsen
- Visualiseer zo veel mogelijk

Bijlage 1. Toestemmingsformulier Dyscalculie Screening**Ondertekening**

Met het ondertekenen van dit formulier geeft u toestemming voor het afnemen van een screening dyscalculie op Academie Tien door de orthopedagoog. De screening bestaat uit enkele rekentaken die de leerling gaat maken. De leerling zal hiervoor uit de klas gehaald worden en een deel van de les missen.

Op basis van de screening zal door de orthopedagoog een terugkoppeling gedaan worden aan ouders, leerling en coaches. Hierin wordt tevens aangegeven of nader onderzoek aan te raden is. Dit onderzoek is op initiatief en bekostiging van de ouders/verzorgers van de leerling.

Op basis van deze screening kan dus geen diagnose dyscalculie worden gesteld.

Datum:

Plaats:

Handtekening Ouder/ verzorger 1

Handtekening Ouder/ verzorger 2

Handtekening leerling (indien 12 jaar of ouder)

Bijlage 2. Faciliteitenkaart

Faciliteitenkaart

Aandachtsgebied: Dyscalculie

Naam:

Klas:

Niveau:

*Leg deze kaart tijdens de les en tijdens toetsen op de hoek van je tafel.

*Leerling heeft 25% extra tijd voor een proefwerk, SO en PTA en 30 minuten bij het CSE bij rekenkundige vakken

*De leerling mag gebruik maken van de rekenkaarten conform eisen CvTE